

2025 YILINDA 1 MAYIS'I YENİDEN TANIMLAMAK

28 Nisan 2025

Yıldırım Koç

1 Mayıs, “işçi sınıfının **uluslararası** birlik, dayanışma ve mücadele günü” müdür? Yoksa, “çalışanların birliği, dayanışma ve mücadele günü” müdür, yoksa “işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü” müdür? Yoksa, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda 22 Nisan 2009 günü yapılan değişiklikte ifade edildiği gibi, “Emek ve Dayanışma Günü” müdür?

1976, 1977 ve 1978 yıllarında Taksim’deki 1 Mayıs kutlamalarına katıldım. 1984 yılında 1 Mayıs’ı Mamak A Blok 4. Koğuşta sessiz bir toplantıyla kutladık; enternasyonal marşını bilen ve söyleyebilen yalnızca iki kişiydik. 1993 yılında da, Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Sabri Özdeş ile, Türk-İş’in ilk kez İstanbul’da Abide-i Hürriyet meydanında düzenlediği 1 Mayıs mitingi çalışmalarında görev aldım. Daha sonraki yıllarda da 1 Mayıs kutlamalarında bulundum. Bütün bu süreçte, 1 Mayıs’ı, “işçi sınıfının **uluslararası** birlik, dayanışma ve mücadele günü” olarak anlattım. Hazırlanmasına katkıda bulunduğum metinlerde, 1 Mayıs’ın bu nitelikleriyle yer almasına çaba gösterdim.

Ancak bugün, “uluslararası” sözcüğünü çıkararak, “İşçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü” olarak kutlamanın daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Bu fark çok mu önemli?

Evet, gerçekten önemli ve hatta çok önemli.

1 Mayıs’ın kabul ediliş öyküsünü tekrarlamayacağım. 1 Mayıs’ı kutlama kararının 1886 yılındaki Şikago olaylarıyla ilgisi alakası bulunmadığını, bunun, daha sonra yaratılan bir efsane olduğunu kaç kez yazdım. 1 Mayıs’ı hâlâ Şikago olaylarıyla bağlantılı olarak ele alanlar varsa, bu hatayı düzeltmeye benim gücüm yetmemiş demektir.

1 Mayıs’ı üç şekilde ele alabilirsiniz.

1 Mayıs’ı, dünyanın bütün ülkelerinin işçi sınıflarının enternasyonalist bir anlayışla, kader ve mücadele birliği yapması, komünistlerin önderliğinde kapitalizme karşı mücadeleye girmesi, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya ve tüm ülkelerin halklarının birbiriyle kardeş olduğu bir düzen için çaba gösterdiği bir gün olarak düşünebilirsiniz. Böyle düşünüldüğünde, sosyalist/komünist hareketin farklı kanatları arasındaki kavga ve mücadeleler de 1 Mayıs kutlamalarına yansır. İşçi sınıfının komünistlerin önderliğini kabul etmeyen kesimleri de bu etkinliklerden uzak durur.

1 Mayıs’ı, çeşitli ülkelerin işçilerinin, kapitalizmin olumsuz sonuçlarına karşı işbirliği ve dayanışma içinde olduklarının ifade edildiği bir gün olarak ele alabilirsiniz. İkinci Enternasyonal’in 1889 yılındaki kararı esasında bu niteliktedir. Dünya işçilerinin “kader ve mücadele birliği” yoktur, olumsuz çalışma koşullarına karşı verilen mücadelede çeşitli ülkelerin işçileri arasında “işbirliği ve dayanışma” vardır.

1 Mayıs’ı, bir ülkedeki işçilerin kendi ülkelerinin sermayedarlarına ve hükümetlerine karşı temel taleplerini dile getirdiği ve gövde gösterisi yaptığı bir gün olarak savunabilirsiniz. Böyle bir yaklaşımla, işçi sınıfı içindeki farklı görüş ve eğilimleri birleştirip, sınıfın gücünün gövde gösterisini gerçekleştirebilirsiniz.

1889 yılında İkinci Enternasyonal’in kuruluş kongresinde 1 Mayıs’ın kutlanması kararı alındığında, kafalardaki anlayış ve amaç, ikinci seçenektir. Çeşitli ülkelerin işçileri, başka ülkelerde grev kırıcılık yapmasın, işverenlerin onları birbirine düşürme oyunlarına

gelmesin, bir ülkede grev olduğunda diğer ülkelerdeki işçiler onlara maddi yardımda bulunsun, sendikal hak ve özgürlüklerin uluslararası düzeyde kabul edilmesi amacıyla ortak çalışma yapılsın, çalışma koşullarının bütün ülkelerde iyileştirilmesi amacıyla ortak eylemler düzenlensin gibi amaçlar söz konusuydu. Enternasyonalizm veya “kader ve mücadele birliği” önerilmiyordu.

1917 Sovyet Devrimi ve özellikle de 1919 yılı Mart ayında Üçüncü Enternasyonal’in kurulması sonrasında, komünistler arasında 1 Mayıs kutlamalarına birinci görüş hakim kılındı. 1 Mayıs kutlamaları, komünistlerin önderliğindeki işçi sınıflarının (kapitalizmin sonuçlarına değil de) kapitalizme karşı bir mücadeleye dönüştürülmeye çalışıldı.

Günümüzde ise emperyalist ülkelerin işçi sınıfları, kısa vadeli çıkarlarını koruyarak, sorunlarının çözümü için, başka ülkelerin işçileriyle yardımlaşma ve dayanışmayı değil, kendi devletlerinin ve sermayedar sınıflarının yanında yer almayı tercih etmektedir. Emperyalist ülkelerin işçi sınıfları aptal veya cahil değildir. Geçmişte kendi ülkelerinin sermayedarlarıyla giriştikleri mücadelelerde genellikle yenilgiyle çıkıp bedel ödeyince, emperyalist sömürüyü ve kapitalizmi destekleyerek, emperyalist sömürden pay almayı tercih etmektedirler. Bu nedenle, bırakın enternasyonalizmi (diğer ülkelerin işçileriyle kader ve mücadele birliğini), diğer ülkelerin işçi sınıflarıyla basit düzeyde somut bir işbirliği ve dayanışma bile söz konusu değildir. Bu ülkelerin işçi sınıfları, milliyetçi olmanın ötesinde, şovenisttir. Uluslararası sendikal örgütlerin ise, ara sıra dayanışma mesajı yayınlayan yapılar olmanın ötesinde, hiç bir önemli gücü ve etkisi yoktur. Bu durumda, 1 Mayıs, bir ülkedeki işçi sınıfının, tüm kesim ve tabakalarını bir araya getirerek, siyasal iktidar ve sermayedar sınıf karşısında güç ve gövde gösterisi yapmaya çalıştığı bir gün olmalıdır. İşçi sınıfı, enternasyonalist değildir; milliyetçidir, milli çıkarlarını sınıf çıkarlarıyla bütünleştiren bir çizgi izlemektedir.

Ben yıllardır, 1 Mayıs’ı, “işçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü” olarak değil de, “Türkiye’de işçi sınıfının en geniş kesimlerinin birlik, mücadele ve dayanışma günü” olarak görüyorum.